

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1881.

Kolozsvár, csütörtök, március 3

Tizenegyedik évfolyam.

ÜGY, CSAK MAGYAROSODJUNK!

Kolozsvár, márcz. 2.

Lehet akárkinek akárminő politikai meggyőződése, keseregthetik szegény bús magyar módjára ez árva haza siralmas állapotán, a nemzet erkölcsi elsatnyulásán s anyagi elszegényesedésén: de azt az egyet minden elvi állása és hűsége daczára, kénytelen megvallani, hogy alkotmányunk visszaállítása óta, különösen az utolsó hat esztendőben igen sokat magyarosodtunk. Népköztartási törvényünk kiméletesen, de következetesen hódít, bevé a magyar nyelvet minden nemzetiségbe, megszerettette azt a kis gyermekekkel, kiknek ártatlan szívét nemzetiségi gyűlölet, politikai pártosság még nem rontotta meg. Így lassan-lassan előkészíti az utat, melyen edes hazánk valamennyi fia testvéri szeretettel egyesülhet, mert a ki megérti a magyar nyelvét, megérti a magyar törekvését is, melyet nem a nemzetiségek elnyomásában, hanem a nemzetiségek összeforrasztása által a közös haza biztosításában iparkodik diadalra emelni.

S ez, a magyarosodás az, a mi nagyobb áldására van az országnak, mint a hangzatos közgazdasági igék ábrándjainak ígéretek mesebeli gazdagsága, a mi mellett minden erőnkkel küzdeni és fáradni kell, istápolva, előmozdítva a társadalmi és köz élet minden ágában.

S ez, a magyarosodás az, a minek uralkodnia kell politikán, társadalmon, közlekedésen és kereskedelemen.

Megelégedéssel és örömmel mondhatjuk, hogy kezd is uralkodni mindenütt. A közlekedés és kereskedelem iránya internationalis ugyan, s itt a nemzeti szellem a legkésebbben és legnehezebben érvényesül, — de már ide is behatolt s győzni fog Politikánkban győzelemre jutott régen, társadalmunkban hasonlóképp; a mi most folyik a magyarosodásból, a név-magyarosítás, az csak külső elismerése, megpecsételő befejezése.

Szükséges-e ez? Nem lehet-e valaki magyar név nélkül jó magyar?

Közéletünk adja meg a feleletet. Lehet bizony, s ép annyi a kitűnő hazafi idegen névvel, mint a magyarral. A név nem teszi az érzelmeket, az érzelme nem a nevet.

S ha csak a kérdésnek itthon, magunk között volna jelentősége, nem he-

lyeznénk nemzeti fontosságot az egészre: — e kérdés jelentősége azonban kihat Magyarország határán, s a külföld előtt való szereplésünkben bir kiváló horderevvel.

Mint a madarat a tolláról, úgy különbözteti meg a külföldi az embert a nevével. És a külföldi lapok minden kedvező és nem-kezdő alkalommal szemérvetik a magyarnak: hogy tudománya, műveltsége idegen fajbeliek, hogy a főszyköres magyar nem egyéb: — mint kanász, csikos, vagy legföljebb földmives. Es hiába minden magyarázat, hogy az az idegen nevé magyar ép oly magyar, mint a magyaros név; a külföldi ember megmarad abban a hitében, hogy a mije a magyar nemzetnek van, azt a közte lakó idegen fajoknak köszönheti.

Ezért van rendkívüli fontossága a névmagyarosításnak — a külföld előtt! Igazán szólva magyar embernek, ki az irodalomban és közéletben szerepet játszik, hazafias kötelessége az. Zsedényi, mint Pfanschmied, Irányi, mint Halbschú, a Hunfalvyak, mint Hunsdorfferek, Petőfi, mint Petrovits ép oly büszkeségére váltak volna hazájoknak és nemzetöknek, mint a magyarosított névvel, de még sem viselték volna oly nyilvánvalón magokon a nemzeti bélyeget, mint így; s az idegen nácziók egyre magoknak követelték volna.

Ez nem ráfogás, de tény.

Igy tön a külföld festőinkkel is.

Odakünn él egy csomó kiváló művésztünk: Zichy, Munkácsy, Benczár, Wagner, Lietzenmayer és Böhm, mind egyike magyar, s mindenütt büszkeséggel vallja magát annak: mégis a német a magáénak állítja Wagnert, Lietzenmayert és Böhmöt, csupán a három elsőről ismeri el, hogy — magyar. S ha Munkácsy megmaradt volna Liebenek, sietett volna elhódítani fölünk!

S ha mindez nem volna így: nem lenne-e furcsa, hogy másnak ne nevezzük, ha a magyar legnemzetibb költőjének, ki egész valójának, egész jellemének legpregnansabb kifejezője, Petrovits a neve?

Bizony csak magyarosodjunk!

Hazafias kötelességünk ez.

Hassunk oda erkölcsileg minden esz-közzel, hogy a közélet, irodalom, s társadalom minden kitűnősége ne csak sziv-

mosolylyal, „itt van Vilmos is, ki bizonyára jobban fog read ügyelni, mint a magamféle öreg nő! De jer, az öreg vár.”

Heves szívdobogások közt lépett Lizike a beteg szobájába s közeledett az öreghez, kit atyja gyanánt szeretett és tisztelt. A leeresztett függönyök elzárván egészen a külső világosságot, a belépő szemeknek kissé szokniok kellett a szobában uralgó sötétséghez, míg a tárgyakat meg tudták különböztetni.

„Te vagy Lizike?” kérde a beteg gyöngé hangon.

„En, édes bácsi.”

„Hol voltál olyan sokáig?”

„A kertben,” felelé Lizi, mi alatt arcát pirosság futá el.

„Helyesen — gyermekem — helyesen, ugy is eleget töltsz a beteg szobájában. A fiatalság-nak világosságra és levegőre van szüksége, hogy élhessen. Magam is óhajtom még egyszer a kert illatos levegőjét élvezni. Regina húzd fel a függönyöket s nyisd ki az ablakokat!”

„De a doctor,” ellenkezék a házfelügyelőnő.

„Eh mit?” kiálta a beteg hevesen. „A doctor rajtam már egy sem segíthet. Levegőt és világosságot akarok élvezni, tedd a mit parancsoltam!”

A házfelügyelőnő engedelmesskedett. Az ablakon át bitorpiros sugarak hatoltak be a szobába s a leáldozni készülő nap megaranyozá a szobában levő tárgyakat. A hóféhér haju, elsoványodott, összeesett öreg ember mohón szívá a betoló levegőt. Gyenge mosoly volt vonásán észrevehető.

„Minő szép — minő kedves,” mormogá s bogyadt szeméit tévőváza legeltette majd a pirosló egen, majd a fák zöld koronáin.

„Jer gyermekem,” szóla ismét, „jer ide ágyamhoz, valamint akarnék neked mondani.”

re, hanem névre is magyar legyen! Nemzetünk nyer és emelkedik vele a külföld előtt.

(—)

Az osztrák kormány Boccha di Cattaroba, nevezetesen pedig Crivosciebe akarja vinni a honvédségi intézményt. Az „Egyet-értés” következőket írja e tárgyban: Rodich tábornok visszalépte összeköttetésben van a szándékkal, mert ő volt az, ki mint Crivoscie pacifikátora, annak idejében aláírta Risanoban a crivosciei felkelőkkel kötött békeszerződést, mely szerint Ausztria kötelezte magát az ottani törzsek ősi intézményeinek fenntartására. Ez okból s azért, mert nem tartja célszerűnek a tervezett rendszabályt, beadt lemondását. A történetek hírere összejöttek a crivoscieiek knézei Risanoba s ott megállapodtak abban, hogy a régi viszonyokhoz mitsem szabad változtatni. A dalmátok egyenesen az uralkodóhoz akarnak fordulni, hogy ez akadályozza meg a dalmát felkelő harc végével létrejött szerződés megsértését. A „Dritto” szerint, melyből e hírt átvesszük, Dalmáciában az 1869-ki események könnyen ismétlődhetnek. Jovanovics tábornok, ki Rodich helyét fogja elfoglalni, biztosította az uralkodót arról, hogy a legrovidebb idő alatt el fogja fogadtatni a dalmátokkal a katonai szolgálat behozatalára vonatkozó javaslatot.

A Háromszék-Barczasági vicinális vasut.

(Vége.)

Háromszéket és a Barczaságot teljes joggal tarthatjuk Erdély területén a legnagyobb emelkedésre képesnek.

Dusan termő talajt, gazdag vízforrásokat és olyan nyersanyagokat találunk itt, melyek napjainkban ngyan használatlanul hevernek, de igen értékesekké válhatnak.

Minden szunnyadó erő és becs nélkül fekvő kincseket azonban csak úgy értékesíthetjük, ha olcsó és minden időkben biztosított közlekedési módról gondoskodunk.

A még fennálló fa-készletünket, szén, kő és más termékeinket, mai időben alig hozhatjuk vásárra. Ezen nyersanyagok versenyre képesek, és a lakosság, melynek jólétben gyorsan gyarapodni kellene, vagyoniag tönkre megy, minthogy a vásár-forgalom emelésére semmi sem történik. Iparvállalatok ódon fuvarszállítási viszonyaink folytán fenn nem állhatnak és nem is keletkezhettek.

És a helyett, hogy a fúvasutak teherfogalma nagyobb válna, vagy állandóan ugyanazon határok közt marad, vagy pedig lényegesen nem gyarapodik, sőt még jelen fennálló gas-

Lizike pár lépést közeledék.

„Nem egy gyermekem,” szóla a beteg. Jer szorosan ide mellém. Ugy-ugy, hogy láthassam tude arcodat — ugyis utóljára történik ez.”

„Ne mond azt édes bácsikám,” mondá Lizike, alig tudván könyeit visszatartani, s az öreg elé térdelve.

„Bizony Lizikém öreg bácsidnak vége,” szólván, s sovány kezeit a térdeplő gyermek szőke fürtjeire nyugosztá, látván annad patakzó könyeit.

„Ne sirj gyermekem, egyszer ennek csak meg kell történni, egyszer csak el kell válnunk egymástól. Mindig jó, hű gyermek voltál s nekem, az öreg különöznek, sok örömet szereztél. Szép volt tőled. Hallgasd most meg, mit neked mondaní akarok, hasznát veszed az életben.” Hosszason föllegezett, mintha erő akarna gyűjteni a beszédhez.

„Maradj mindig oly jónak, minő eddig valál; soh se kövess más hangot, mint a mit kötelességed s lelkiismereted parancsol. Kövessd gond nélkül azon irányt, melyet szíved és kötelességed kijelöl, nem tekintvén azt, vajjon ezért embertársaid dicsérete vagy gyalázása ér, vajjon e miatt előny vagy hátrány származik-e reád. Ne irtózzál vissza semmi szükségétől, nyomortól, ha arról van szó helyesen cselekedni, s így minden körülmények közt boldog és nyugodt leszel. Ha nyomorban vagy, azért ne okoz az embereket, mert azok erről nem tehetnek — önmagunkban fekszik saját boldogságunk és boldogtalanságunk magva, ezt ne feledd. Különböztet is egy jász, mint én, ki ezt elefedtem s ezért lakoltam, mert az embergyűlölet a legnagyobb büntetés.”

Gyengéden megsimogatá a zokogót.

„Ne sirj édes leányom, ne sirj. Még egyszer jegezd meg jó szavaimat, cselekedj azok

dasági viszonyaink következtében teljes kifejlődésre sem képes jutni.

Mindazon vicinális vasut létrejötté, mely egész területet nyit meg a vásárforgalomnak, ennélfogva az államnak lényeges érdekében fekszik.

Ugyanis mindenki beláthatja, hogy a vicinális vasutak által előidézett vagy elősegített forgalom áramlat nem maradhat azon vasutnak szűk területre szorítva, hanem a fúvasutaknak javára válik, s azt mondhatnók, hogy a vicinális vasutak által hajtott harzon oroszlanrésze az elsőrangú vasutaknak jut.

Vicinális vasutnak mindenütt helye van, hol mellékhelységeket, kisebb városokat, erdővidéket, gyárakat, szenttelepeket stb. kell a fúvasutakkal összekötni, és építése csak úgy lehet jövődelmező, ha egész egyszerű közúti vaspálya rendszerben építtetik, és minél számosabb helységet közvetlenül érint. Egyenes irányok a nélkül, hogy valóban emelkedésre képes területet ne érintsenek károsak, vagy hasznosak bizonyára nem.

Ha A. és B. közti távolság 60 kilométer és ha egy közúti vaspálya építtetik, mely 90 kilométer hosszú, de ezért oly vidékeket érint, melyek fuvar forgalmat nyújtanak, akkor a távolság ezen meghosszabbítása annál jogosabb, minél nagyobb a forgalom, mely részt fennál, részt pedig tényleg fejlődhetik.

Képzeljünk Brassó-Kézdivásárhely között csupán csak földmívelő területen keresztül egy direct egyenes vasutat 3—4 állomással, 10—12 kilometernyi távolságban erdővidékünk stbitől, lehet-e komolyan feltenni, hogy egy ilyen vasut körülbelül 50 mértföldnyi területnek valamit hasznót nyújthasson?

Valóban oly jelentékeny-e a forgalom direct Brassó és K.-Vásárhely között?

Létezik-e valóban ez utóbbi helyen olyan fokú ipar, mely egy-olyan vasutnak építését igazolná, a mely e helyről akár keletre akár nyugatra egyenes irányban vezetne s csak néhány kisebb helységet szerencsétlenné megállási helyely?

Valjon azért építtetnek-e a vicinális vasutak, hogy egyik helyről a másikra gyorsvonatokon repülhessünk, valjon nem inkább arra szolgáljanak, hogy a forgalmat biztosítsák, és megnyissák, s hogy a magas fuvardíjakat lejjebb szállítsák? a fogyasztónak áll-e érdekében azt fizetni, vagy a birtokosnak érdekében fekszik, ki terményeit nem értékesítheti, miután oly magas fuvardíj nehezdedik rája, mely azt minden vásárból majdnem teljesen kizárja?

Köz tudomású dolog, hogy Bukarest közvezésénél szótországi köveket használtak, minekünk pedig szorosan a határ mellett granit telepeink vannak, me-

szertint s akkor be fogod látni, hogy az öreg nagybácsid még halála után is a te javadat tartotta szemé előtt. Most élj boldogul, Isten veled gyermekem. Élj boldogul s gondold néha az öreg nagybátyádra is.”

Lizike képtelen levén beszélni, hevesen csókolta az öreg kiaszott kezét.

„Most menjetek”, suttogá alig hallhatólag, „hagyjátok az ablakokat nyitva, az este olyan szép — menjetek, egyedül akarok lenni.”

Regina, ki könyezve állott egy ajtó mellett, kivezeté a vigasztalhatatlan leányt, behajtván egyszerismind az ajtó ug, hogy az öreg netalán hívását meghallhassák. Azután a mellékszobában egy székre ereszkedvén, a keserves síró leány arcát keblére voná. Így ültek szó nélkül csaknem egy óráig. A napnak utolsó sugarai s bucsút vőnek már, gyenge homály terjengett s az égbőltről a csillagok kezdeknek tűnőkölni.

Ekkor a lépcsőn léptek hallszottak, s nyomban reá belépett egy kis ember, a doktor.

„Hogy állunk?” — kérdé fátyolozott hangon.

Regina felállott. „A szegény öreg ur alszik, orvos ur, — gyujtsak világot?”

„Nem szükséges, látok így is.” Ezzel megfordulván, esendesen a beteg szobájába lépett. Pár perc múlva visszatért.

„Legyenek erősek”, szóla, a két nőhöz közelítve. „Baumann ur alszik, hogy soha többé fel ne ébredjen, ő meghalt.”

3.

Baumannak nagyon egyszerű volt a temetése. A papon, doktoron, az öreg ügyvédén s a két nőn kívül csak még Vilmos kísérté a koporsót. A szomszédok ugyan kíváncsan nézték a temetést ablakaikból, mindazonáltal legkisebb részvétet sem éreztek az iránt, kit úgy sem is-

Hirdetési díjak.

Egy négysszög szentiméternyi tér ára 3 kr. Helyegdfj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknel külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus) der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rnd. Mosse Publicistische Bureau. Budapestén: Haasenste. és Vogler hirdetés közv. irodája. Goldberger A. hirdetések fe vételi irodája Budapestén Szervitátor 3. sz.

Nyititási csekkhek

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

lyeknek létezéséről alig birnak tudomással azok is, kik mintegy félórányi távolságban lannak azon telepek helyétől.

A déli heglányz mellett néhány helységben évenként körülbelül 60.000 métermássa szitétát készítenek, és ép ezen helységek szorosan a tervezett vasut mentén fekszenek. Milyen élénk fa-ipar fejlődhet itten?

A déli heglányz hosszában létező, habár kezdetleges fa-ipar egyedül azon okból gátoltasék a fejlődésben, vagy annak verseny képsége csak a miatt szenvedjen hátrányt, hogy Brassótól a vaspálya majdnem közbeeső állomás nélkül egyenesen fusson Kézdivásárhelyig?

Jelenleg a kivitel innen:

zsindey . . .	2.272.040 darab
deszka . . .	1.419.800 „
borona . . .	65.350 „
hordó-donga . .	19.600 „
szerszámfa . . .	35.710 „

A fának észszerű értékesítése, a mint már említettük, még eddig nem fejlődhetett. Való-e vagy nem, hogy a legbecesebb fákat értékesíteni nem lehet, s hogy potom áron elvesztegettetnek, miután ezen árakban realis kereskedelem nem létezik?

Maradjanak-e ezen állapotok a végtelenségig ezen helyzetben, a mig fa-kincsünk, melyet eddig a fejsze megkimélt, teljesen áldozatul esik olyan gazdálkodásnak, melynek egész Európában párja ninesen?

Azok, kik Galacztól, Adjud és K.-Vásárhelyen keresztül akarják a vasutat Brassóba építeni, ám tegyék, hisz mérnököket találni fognak, kik e pályát felvegyék, és idegen tőkékhöz is folyamódhatnak.

E tőkepénzesek, a helyi forgalmi viszonyokat ép oly behatóan fogják tanulmányozni, a hogyan mi tottük, és ha az eredmény kielégítő leend a tőke kamatozására s bár csak egy vicinális vasut fenntartásának fedezésére is, ugy ők mindenesetre vállalkozni is fognak e pálya kiépítésére.

A javaslatba vett vicinális vasut létrejötté biztosítva van, ha a vasut építése nyilvános munkaerővel végeztetik, ha a községek fa és más egyéb anyagokkal hozzájárulnak, ha némely olyan adakozásokat tesznek, melyeket a törvény megenged, s ha olyan fuvarmenyiség garantizálják, a mely eléggé alkalmas, hogy egy bizonyos évi bevételt állandósítson.

Ezek mind oly áldozatok, melyeket meg lehet hozni, és a melyek elegendők arra, hogy egy széles területet jólétben gyarapítsanak.

Kezdjünk tehát erélyesen hozzá, hogy létesüljön egy olyan vállalat, mely Erdély délkeleti részének kiszámíthatlan előnyére leend!

Hírlapi cikkekkel nem lehet vasutakat épí-

mertek. S nagyon természetesen. Baumann különöz volt, ki senkivel sem óhajtott érintkezni, hanem a világtól teljesen elzárkózottan élt. A kis városi emberek azonban mit sem bocsátanak meg kevésbé, mint azt, ha az ember nem törődik velük, s véleményükre mit sem ad. Ennélfogva az öregől mindenféle rozsat beszéltek, melyeknek azonban nem volt egyéb alapjuk, minthogy az öreg oly visszahúzódottan élt. Viszszavonultsága elég ok volt a gyanúsításokra.

Előbbi életéről sőt — bár teljesen megbizhatlan — hírek szállingóztak. Egyik egyet, másik mást állított, abban azonban mindnyáján egyetértettek, hogy az öregnek valamikor valami nagy bűntényt kellett elkövetnie. A mit bizonyosan megtudhattak, az nagyon érdek nélküli volt, s az a következőkből állott:

Miután életének első felét hosszabb utazásokban töltötte el, ezeket kifáradva, Németországba tért vissza s e kis városban telepedett le. Regina vezette házát, s közvetítette az emberekkel való közlekedést, mert az öreg soha sem lépett ki kicsiny birtokáról. Vagy szobájába zárkozva könyveivel, vagy kertjében virágaival foglalkozott, melyek gondozása kedvencz időtöltése volt.

Midőn öccse, ki állítólag munkás volt egyik fővárosi gyárban, hirtelen meghalt, ennek egyetlen, akkor 13 éves leányát magához vette. Ennek folytán kissé nagyobb élénkség költözött a házba, de a külvilágra nézve maradt minden, mint volt azelőtt.

Az öregnek vasból készült, művészesen díszített pénz szekrénye egy izben elromolván, ennek javításakor jutott Hartung Vilmos a házba, ki iránt, mert ügyes, törekvő iparosnak mutatta magát, kezdett az öreg ur érdeklődni, könyveket kölcsönözött neki olvasás végett s szívesen elbeszélgetett vele az ipar újabb haladá-

teni, polemiákkal nagy lapokban hasonlóképen nem mozdítjuk elő a dolgot, a földolog az, hogy Háromszék olyan vasutat nyerjen, mely lehető számos helységet közvetlenül érintsen, nem pedig egy olyat, mely a forgalmat nem nyitja meg, és csak egy igen keskeny ország résznek válnék javára, s a mellett nem használna ennek sem, minthogy ama néhány száz ezer métermáza buza, bor és szesz a mi ott szállították, egy vicinális vasutnak alimentációjára sem volna elegendő.

A brassó-zernyesti vonal amugy is olyan forgalommal bír, hogy itt a vicinális vasutat minden esetben biztosítva kell tekinteni, vajjon Háromszék olyan vonalt válasszon, mely jövődelmet nem hajthat csupán azért, hogy helyi érdekeket mozdítson elő, melyeknek megkároztatását nem is lehet feltenni; vagy pedig olyan vonalt építsen, a mely lehető számos helységet a forgalomba von, és az annak idejében létesítendő közvetlenebb összeköttetést Galaczezal nem is akadályozza, sőt ellenkezőleg még ezen vasutnak is közvetíteni fog szállítmányokat.

Az iparügyi enquete

VI. ülés.

A mai értekezleten a betegeség miatt akadályozott Havas Sándor írásban küldte be véleményét, melyből kiemeljük a következőket: Közgazdasági állapotunk javulását csak a közgazdasági élet tényezőinek szerves összefüggő tervszerű rendezése által várhatjuk. A produktív erők teljességükben ki nem fejlődhetnek, ha a nagy munkás társadalomban a rendszeres összműködés nincs meg. Az értekezlet eddigi folyamában általános volt azon felhívás, hogy ipari nyomoraink legfőbb okát a szakértelem hiánya és az iparos fegyelmelzselensége képezi. Ez levén a legfőbb ok, tehát ipartügyünk rendezésénél a figyelmet erre kell fordítani, sőt a célba vett ipartörvény revíziójánál ebből kell kiindulni. Konstatálható volt az értekezlet eddigi menetéből az, hogy ipartörvényünk leglényegesebb hibáját az iparos tanoncok kiképzése, ellenőrzése s a szakértelem fejlődésének felügyeleti hiánya jelezte. Az ipar rendezését jogkörében lényeges változtatások, részben új fórumok felállítását és szervezését találom szükségesnek, és pedig egy ipartestületet és egy iparhatóságot. A jól rendezett közigazgatási terület beosztásának összeegyeztetési elvét irányadóul elfogadván, minden törvényhatóság területére egy kötelező ipartestület felállítását látom indokoltnak első sorban, második sorban az eddigi iparhatóságot változtatandó jogkörének szabályozásával továbbra is meghagyni vélem. Az ipartestület hatáskörének lenni kellene: a tanoncok felvétele, nevelése és kiképzése és az iparjogvisztvány kiadásának ellenőrzése. — Humanitárius intézkedések, segédek erkölcsi, anyagi támogatása, az iparos és segédek közt felmerülő sürölások békés uton kiegyenlítése, fegyelmi eljárások, melyekben kényszerítő bírásgolásokot szabhat. Az iparhatóság jogkörébe esnék az ipartestület által szakképzetteknek igazolt iparosok részére a jogositványok kiadása, fegyelmi ügyekben az ipartestület által hozott határozatokat végrehajtása. az ipartestület előtt ki nem békült iparos és segédek közti vitás jogviszonyok elbírálása és egyéb iparrendészeti ügyek, melyek a fentartott iparok engedélyezésére vonatkoznak. A második forumnak a törvényhatóság közigazgatási bizottságát

sáról. Midőn azonban észrevette, hogy közte és unokahuga közt titkos egyetértés létezik, eltiltotta a házól, a nélkül, hogy jóindulatát megvonta volna tőle.

Ezen kis körülmény alkalmul szolgált az embereknek bizonyos mende mondára, különben megszokták volt az öregot egészen ignorálni.

Halála tehát senkit sem érdekelt. Maga a doktor és ügyvéd sem állottak valami bizalmas lábon az öreggel. Csak Regina és Lizike gyászolták az elhunytat igazán. Amaz gyászolta az elhunytban jó gazdáját, kinél 13 évig hűségesen szolgált, s kinél életét bevégezhette hitte. Lizike pedig második atyját siratta benne, ki őt még tán nagyobb gondnal és szeretettel nevelte fel, mint ezt szállói tették volna.

A gyászszertartás hamar bevégeződött. A pap pár szót mondott az elhunyt felett, aztán a koporsót beeresztették a sírba, hol a tompán reá hulló göröngyök eltakarák az élők szemei előtt. Vilmos Lizikével karofogva tért vissza, kit vigasztalni akart, utánuk ment dr. Trager ügyvéd és a házférfiyelölne.

Mindégyen visszatértek a meghalt házához. Vilmos, mert [Lizikével szándékozott jövőjüket illetőleg értekezni, s azonkívül dr. Trager is különösen felhívta a végrendelet felbontásánál jelen lenni, mely a végrendelező kívánságak folytán a temetés után röktön felbontandó volt.

Mihelyt az öreg urnak dolgozó szobájába értek, azonnal dr. Trager kezdett beszélni:

„El kell önöknek mondanom az urban megboldogultnak végakarátát, melyet egész bizalommal reám ruházott. Baumann nem volt szegény, miként talán önök gondolták. Ezen kis birtokoskán kívül még 60 ezer forint készpénzt hagyott, melyet külföldön hosszas fáradsággal szerzett.

„De ki hitte volna a takarékos öreg uról, veté közbe Regina minden bánat daczára.

vélém célszerűnek, a közigazgatási bizottságba belé vonatnának az ipartestületek választottjai, ezen így kiegészített forum körébe jutna az ipari szakértő, — ez által biztosítottuk nyújtana az iparos testület körébe utalt mai magasabb és netán önös érdekl kérdések tárgyilagosa elbírálásánál. Ezen reform nagy haladás lenne az iparra és az iparos elemekre, mert egyfelől az iparos személyek tisztelete emeltetnék, másfelől az ipar megérdemelt állását foglalná el a közgazdasági életben.

Kautz Gyula: Miután súlyos családi körülményeinél fogva Bpestől távoznia kell, ne-hogy félreértésekre adjon alkalmat, kijelenti, hogy a második kérdésre nézve a teljes ipar-szabadság elve mellett van.

Csepreghy János: Olyan elemeket óhajt, a melyek felfelé felelősek és eljárásukért díjazottak legyenek. A mi az önkormányzatot illeti, megjegyzi, hogy „valamint a politikai önkormányzatra csak politikailag érett elemek képesek, ugy az iparos önkormányzatra is megkivántatik, hogy azon elemek, melyekre az önkormányzatot ruházzuk, iparilag képzettek legyenek; mert különben önkormányzat nem hasznos, hanem kárt fog eredményezni.

Nézete szerint két irány van. Az egyik az, a mely minden áron kénysztartarsulatot akar és a másik az, a mely azt akarja végrehajtani, a mit azok a kénysztartarsulattal kívánnak érvényesíteni és a mely nem tartja a tömeget oly misztérium alkalmassá, hogy ellenőrizhessen és felelősséggel működhessek felfelé. Szóló ez utóbbi irányt ajánlja.

Helfy Ignác. A kénysztartarsulat mellett felelőslalók bebizonyítani törekedtek, hogy azt az iparosok kívánják. Nézete szerint azonban nem ezt kellene bebizonyítani, hanem azt, hogy ezzel be is érik, és nem akarnak ennél többet. Szóló meggyőződött róla, hogy a kénysztartarsulat hívei az eltörölt céhet óhajtják, csak hogy más címen és alakban. Minthogy ez irányban senki sem nyilatkozott, felteszi, hogy vannak olyanok, a kik odaig kívánnak menni, hogy a második pontnál kimondják: igen is korlátozni akarjuk, kvalifikációhoz kívánjuk kötni, mint Havas, szakképzettség igazolását, illetőleg vizsgálatot követelnünk. Reményli szóló, hogy erre a ténre senki sem fog rálepní. Ha nem is volna elvileg a kénysztartarsulatok ellen, maga ez a tendencia elegendő volna arra, hogy visszariadjon azon gondolatlól nem, mint Apponyi a szabadelvűség szempontjából, hanem az ipar érdekében. Magyarországon az ipar téren leginkább a pénz és munkaerő hiányzik. Az, a mit a kénysztartarsulatok hívei kéz alatt elérni akarnak és a mit iparosok fennen hangoztatnak, mind a kétó visz-szariasztaná.

Ha a kénysztartarsulás hívei kijelentnék, hogy az iparszabadságot épségben akarják fen-tartani, akkor egy közvetítő indítványval lépne föl. Közvetítő indítványa szerint mondassék ki, hogy mindenki, aki egy városban, vagy bárhol iparüzletet nyit, egyszersmindkorra, mikor tizle-tet megnyitja, egy bizonyos összeget tartozik az iparpénztárba fizetni.

Kéleti Károly az első kérdést kimerített-nek tartja, s minthogy a tanácskozás sulypontja a második kérdésre kezd át menni, arra kéri a minisztert, hogy a második kérdés vétessek tárgyalás alá.

Dr. Weisz Béla rövid felszólalása után Kemény Gábor b. az első kérdőpont fe-

„Most engedjék meg“, folytatá dr. Trager, „a végrendeletnek önökre vonatkozó pontjait felolvasnom.“

Regina elvette szemei elől zsebkendőjét, feszült figyelemmel várva az ügyvéd szavait, míg Lizike, kimertve az előző napok fáradal-maitól, bádgyadt fejét kedvesének vállára haj-totta, kinek gyámolítására nagyon is szüksége volt. Dr. Trager papirt húzott ki köpenye mély zsebéből.

„Főleg, kisasszony, a kegyed figyelmét kérem“, jegyzé meg az ügyvéd.

Lizi gépiesen bólintott.

„Tehát hallják, mi áll ezen végrendelet-ben: „Ezen házat, valamint összes fekvő birto-omat gazdasásonyomnak, Neumeier Regina asszonynak, hagyományozom hűséges szolgálá-tának elismerésül.“

„Oh Istenem!“ vága közbe Regina, „az öreg urnak legjobb szíve volt a világon.“

„Kivéve könyvtáramat“, olvasá dr. Trager nyugodtan tovább — „melyet Hartung Vilmos mltlakatosnak hagyományozok, kit, mint szor-galmas, törekvő iparost szívemből becsülök, s kinek tanulmányait ez által megkönnyíteni óhajtom.“

(Folyt. köv.)

A LÁMPAGYUJTÓ.

MISS CUMMINS REGÉNYE.

Tizenötödik fejezet.

A z ó r a n g y a l.

(Folytatás.)

Trudka letérdelt a beteg ágya elé, s ünnepélyes áhitattal teljesítette kíván-ságát.

letti tanácskozást bezárták nyilvánítván, felkéri az értekezlet tagjait, hogy a második kérdőpontra nézve nyilatkozzanak, mely így hangzik:

„Az 1872. VIII. törvények 1-6 §-ában foglalt azon intézkedés, mely szerint a „magyar korona területén minden nagykoru vagy nagy-korunak nyilvánított egyén, nemre való tekintet nélkül, ezen törvény korlátai közt bármely iparágat, ide érve a kereskedést is, bárhol ön-állóság és szabadon gyakorolhat „fentartandó e vagy nem?“

Ha igen:

1. mily feltételeket kellene követelni? je-lesen kellő képzettség kimutatásá-e s azt-e; hogy az iparos bizonyos meghatározott ideig ina-skodott, mint inas elméleti és gyakorlati oktatás-ban részesült, mint segéd bizonyos ideig mű-ködött; azt-e, hogy képzettségét külön vizsgá-lattal igazolja.

2. a követelt feltételek a gyárosnál, keres-kedőnél és kézművesnél egyaránt igényelhetők-e, vagy csak a kézművesnél?“

Ney Béla mint a mérnök-egylet küldött-je, kötelességének tartja a kérdéshez hozzászó-lani, mely az építési-iparszakma terén működő-ket közvetlenül érint. Kijelenti, hogy az ipar-törvény 1-§-át változatlanul fentartani óhajtja, de megváltoztatni akar egy másik szakaszt, [mely ezzel bizonyos tekintetben összefügg. Az építő-mester nem tartozhatik a törvény ezen rendel-kezése alá, ezt a lefolyt nyolcz év bebizonyi-totta. Megtörtént, hogy magában a fővárosban számos terv ala, mint felelős építőmester egy-egy asszony van írva. De megtörtént az is, hogy sok vállalkozó nem bírván a kellő szakképzett-séggel, hogy az építész által készített terveket megítélhesse, a vállalatba könnyelműen belemá-szott s midőn szerződésleg meg-volt kötvé, a legkétségbeesettebb lépésekre vetemedett. — Hogy a bajokon segítve legyen: az építő mesteriség az engedélyezés elve szerint volna szabályozan-dó s e jog megadását csakis a képesség bebi-zonyítása mellett képzeli lehetségesnek és ezt még a kömvés, ács és kőfaragó mestertől is megkövetelné, ha ez az iparszabadság elvével összeegyeztethető.

Elnök konstatálja, hogy Ney Béla a má-sodik kérdésre határozottan felelt, de azonkívül egy más kérdést is vetett fel, t. i. az építészeti-ipar kérdést, amelyet határozottan engedélyezen-dőnek mond, hanem ez talán inkább a harmad-ik kérdésre tartozik.

Mudrony Soma. Az ipartörvény 1-6 §-ának megtagyása ellen nincs kifogása, mert tulajdonképen az iparüzletés szabadságát senki sem akarja elvileg korlátozni, de mégis szűke-ségnek vélő némely intézkedések fölvetését az ipartanulás előmozdítására, hogy a tanoncz-ok-tatás bizonyos felügyelet alá helyezzessék és ez-zel kapcsolatban a tanonczfel-szabadságát szin-tén bizonyos felügyelet gyakoroltassék.

Falk-nézete szerint előbb a kérdéssel ke-lene tisztába jönni, mert az előtte szóló fejte-gése azt a gyanut ébreszté benne, hogy pince-nek mindnyájan erre nézve egyértelműben. Fel-fogása szerint ezen kérdés röviden ezt tartalma-naz: lehetnek-e oly általános feltételek, a me-lyeknek teljesítése nélkül iparágat önállóság gy-a-korolni nem lehet?

Hegedűs, Mudrony s az elnök rövid észrevétele után az értekezlet folytatása szerdára halasztatott.

— Nő most gyermekem olvasd fel a haldoklók imáját. Nincsen olyan is kis könyvecskédben?

Trudka remegve habozott. Igen is, volt ily ima a könyvében és még nagyon szép és megható, s az eszes gyermek, ki igyekezett kibékülni a halál eszméjével s sokat, foglalkozott vele, megis tanulta azt könyv nélkül — de hogy legyen ké-pes amaz ima szavait most elmondani? hogyan parancsolhasson hangjának, hogy ne remegjen? Egész testében reszketett, a belső felindulástól, de Treumann bácsi hallani kívánta az imát, vigasszára szol-gáland, s így legalább megakarta kísér-teni annak elmondását. S összeszedve min-den lelkierejét, s egész önuralmát, mivel rendelkezni bírt, hozzá fogott a lányka, s folytatva mind több-több erőt érzett magában, s szeréneseen végére is ért. Hangja ugyan ingadozott egy párszor, de újabb erőmegfeszítéssel s daczára, hogy torka néha egészen összeszorult, még is sikerült végrehajtania azt, hogy Treumann bácsi áhitattól áthatott lelkét, nem zavarta meg a lányka fájdalmanak gondolata, mert szerénseire azt nem hall-hatta, mint dogor szíve szegénykének, hogy csaknem széltrepdéssel fenyegette keblét.

Az ina végeztével sem állt fel mind-járt. Képtelen volt erre, ott maradt tér-delve az ágy előtt, s arózt a takaró re-dőibe temetve.

Néhány percig ünnepélyes csend uralgott a szobában, aztán az öreg széli-den a lányka fejére tette kezét. Trudka felpillantott.

— Szeretéd miss Emiliát kis ma-dárkám?

BELFÖLD.

M.-Vásárhely, febr. 28.

A farsangi örömlők nyilvános programja febr. 27-én lejárt. Ma és holnap mi sincs napi-renden, mely Karneval elvartására emléke-ztetelne. Alig emlékeztünk ilyen hosszú saison-ban, mint az idén, ilyen kevés nyilvános időtöl-tésre. Már a mult év végén megkezdődtek volt a defécites hangversenyek és táncestélyek, a farsangon pedig az ev. ref. főt. ifjuság bálja, ip. polgári egylet bálja, az álarczosbál és a jel-mezes gyermekbál szerezték kellemes szórako-zást a felnőttek és növendékeknek. Volt szó kaszinó-, tűztöltő- és koresolyaegyleti bálokról is, de ezek nem találtak a közönség és egyletek előtt megfelelő viszhangra, s így csak kegyes óhajításoknak maradtak. A dalkör és zenekedve-lők egylete javára rendezett 2. korszoru-estély, ha nem is hozhatott valami fényes anyagi er-deményt, de kellemes időtöltést nyújtott a résztve-vőknek, melyért a fáradságtalan rendezőség kü-szönetet érdemel. Pique-nique is készült márczius 5-ikére, melynek létesítésében leginkább me-glémedett házasságok emberei, egy pár fiatal ház-as, 1 özvegy ember és 1 férjfelölt fáradoznak. Hát az ifjuság? Az talán közönyben szénveleg, vagy bucsuzik a szintársulattól?

Apropos! Sztupa Andor szintársulata: va-sárnap (febr. 27.) végezte be városunkban elő-adásainak sorozatát. „Okos bolond“ vagy „A szerelem bolondja“ Szigeti J. bohózatos népszim-bűve került színre zsufolt ház előtt, meglehető-s pongyola előadásban. Ma szedte fel Sztupa já-torfiát, hogy az estéli vonaton Nagy-Sebenbe induljon, hol „Proletárok“ „Korveillel haran-gok“ és a „Toborzás“ sal kezdí meg előadásait. Városunkban 98 előadást tartott, melyből csak egyetlen egy volt jótékonycézúra (tűztöltő-egylet javára) fordítva. A szintársulat szép pártfogá-snak örvendhetett, s jövőre is kilátása lehet a helyhatósági engedélyhez.

A gyermek jelmaz-bál 243 ftt bevételt eredményezett, melyből 100 frton felül marad tisztajövedelem a jótékonyfő egylet és székely leányarháaz javára. Egy néhány esinos „jelme-zes bubát“ láthattunk, de nem lévén barátai a gyermek igények korai fölbresztésének, nem is áruljuk el azokat, kiknek szállói körttek legtöbbet a jelmezek előállítására.

Napi eseményeink között legfontosabb a városi költségvetésben mutakozó 12,550 ftt hi-ánylat elenyésztlenségének kérdése, mely a ma d. u. 3 órára összehívott törvényhatósági bizottsági közgyűlésünknek képezte főtárgyat. A tanács — a gazdasági és pénzügyi szakkbizottságokkal egyetértve — a fogyasztásra szánt bor heétoli-terenkénti 2 fttal, a magán használatra 1 fttal való megadóztatását, a sör h. l.-ként 4 fttal való kimérési jogát és a vámtariffa revíziója folytán mutakozó és életbeléptetendő vám-és helypénzek kirovása által kívánta a mutakozó defécitet — mely 8000 fttal redukálható — el-enyészltetni. Ezzel szemben Z. dr. Knüpfler Nyo-mos — egy népes értekezlet megállapodása nyo-mán — a borfogyasztási adó bebozatala ellen hatalmas beszédet tartott, s indítványozta, hogy a szeszkezelés, vám-és vásártariffa jobbitása és a sör h. l.-ként 4 fttal való megadóztatása által igyekezzék a közgyűlés a defécitet el-enyészltetni. Elnök főispán a kérdést szavazás alá bocsátván, K. V. indítványa emelkedett ér-vényre s a borfogyasztási „tromf“-nak marad,

— Nagyon.

— Jó, engedelmes gyermeke leszesz majdan, ha én meghalok?

— Oh! Treumann bácsi, zokogta a leányka, ne beszéljen így, ne hagyjon el engemet. Ön nélkül nem élhetek kedves jó Treumann bácsi.

— Isten akarata édesem, hogy en-gem magához vegyen. Ő mindig jó volt irányunkban, s most sem szabad kétség-be vonnunk jószágát.

Miss Emília sokkal többet tehet érted, mint mennyi én tehetnék ezen tul, s te nagyon boldog leszesz nála.

— Nem, nem leszek az. Soha töb-bé ez életben nem leszek már boldog.

Mindaddig soha sem voltam boldog, míg önhöz nem jöttem, s ha Treumann bácsi meghal, szeretném hogy én is vele hal-hatnék meg.

— Azt nem szabad óhajtanosd gyer-mekem. Te fiatal vagy, az életben még sok jót kell tenned, s még isten rendeli e földön maradnod.

En már öreg vagyok, s másoknak csak terhére élek.

— Nem, nem! Treumann bácsi, — szólt Trudka szenvedélyesen — ön sen-kinek sincsen terhére, és soha sem is lesz. Szeretném, hogy én ne lettem vol-na önnek annyira terhére.

(Folyt. köv.)

ROMÁN KÖZMONDÁSOK.

(Folytatás.)

Ezer szó nem tesz egy krajezárt.

A titkot a piacon s a malomban ki ne beszél.

mikor a katona-laktanya berendezésére szűke-ses 6—7 ezer ftt fedezéséről kellend gondoskodni. A 23 tételtől álló közgyűlési tárgysorozatzól este fél 8 óráig csak 3 tétel tárgyalatott le. A foly-tatásról folytatni fogja tudósítását

Bodorkuti.

Sz.-Udvarhely, 1881. febr. 27.

(Koszoru estély.)

Tisztelt Szerkesztő ur!

E hó 26-án volt itt az utolsó korszoru bál. A helybeli jótékony nögyesületnek korábbi jó hire révén, oly zsufolásig tömve voltak a jóté-kony cézúra ingyen átengedett megyeház termei, hogy a jó hangulat daczára a cigány zene alig bírt elegendő szusszal és hanggal annyi láb mozgztatására.

A rendezőségtől helyes számítás volt hát, a táncz helyét a városbázból a megyeházba tenni át, de ez az áttétel is csak azt éreztette, hogy ekkora közönség számára ideje volna már egy vígadó emelni. A távolról és közlől meg-jelent egyleti tagok, s szép asszonyok mellett, ott voltak: Dániel Gábor főispán nejével, Török Albert alispán, Ugron Lázárné, Szabó Lászlóné, dr. Szabadiaé, Török Gáspárné, Sándor Domo-kosné Dévárnól, özv. János Mihályné, özv. Ko-rondi Mózesné, özv. Szabó Mártonné, Nagy Sa-muné, Konecz Andrásné stb. E mellett ritkán fü-ződött itt, ha ugyan valaha, annyi szép virág egy korszoruba. A kikeit följegyezhetünk, ott voltak: Török Kata és Irma, Heisinger Klótid Segesvárról, Kis Irma, a bájos Benkő nővérek Péterlakáról, Hafner Róza, Szabó Perzej, Gál Róza Parajdól, János Nelli, Gross Mariaka, Simonty Róza Baróthról, Ugron Róza, Bialis Ir-ma, Kelemen Róza stb. kisasszonyok. A bevétel 105 forinton felül rugott. A négyest több mint hetven pár tánczolta, tápatatos rendezés mel-lett, nem annyira korszorubáli, mint nagyrészt fényes báli toilette-ben. A jókdv éjfel után fo-kozódva a keringőben még öt órákor is szünni nem akarólag pöszgett. Ily vígan és kellemes benyomások között végződött az utolsó korszoru bál, javára és díszére a jótékony nögyesületnek.

(O.)

Csik-Szereda, 1881. febr. 28.

(Mikó Mihály temetése.)

Tek. Szerkesztő ur!

Megboldogult feledhetlen főispánunk Mikó Mihály tetemei felett a temetési szertartás a me-gye minden részéről összesereglett imponáns közönség általános részvéte mellett, tegnap dél-után 4 órákor tartatott meg Csik-Somlyón.

A temetési szertartást P. Simon Jukun-dján, a Szt.-Ferencz reudó szerzet tartományfő-nöke végezte 12 pap közreműködésével.

A ravatalon a megyei közigazgatási tiszt-viselők, a szeredai kir. törvényszék, a megyet gazdasági f. népiskola, a megyei polg. leányis-kola; a szeredai elemi leányiskola, Gyergyó-Szt.-Miklós községe és a gyergyói (veresz-kereszt) nögyelet korszoru valának láthatók szalagaikon egy-egy emlék mondattal.

A szertartás végeztével a megboldogultnak hult tetemeit Gyergyó Alfaluba az elhunytak születés helyére — hol a családnak ősi birtoka van — szállították. A gyász kíséret csak a leg-közlebbi község batáráig követte a nagy ba-

Az édes szavak megnyitják még a

vaskapukat is.

A ki sokat beszél, sokat hibázik.

Ha azt akarod, hogy lefőzzön, állítsd

meg s mond, hogy beszéljen.

Még beszédre is rest, hát még do-

logra.

Az édes szó sokat hajt.

A sok beszéd nincs hazugság nélkül.

A sok beszéd a fő szegénysége.

A szó a vásárban, a róka az erdőben.

Mikor szóltál, inkább köhögtél volna.

A rossz szó ugy siet, mint a golyó.

Kevés beszéd és étel nem ártott so-

ha az embernek.

Szóból szó jó.

Illik, hogy a feleséged tiz szavából

egyet meghallgass.

Jó szóval még az ürdögöt is meg

lehet szelidíteni.

Egy szóval akár hányszor szalmát

gyujtasz a fejedem.

Szóból lesz a tett s tetteből a szó.

Rágd meg a szót, mint a juh a fűvet.

Szája bért kér egy élő szóért.

A kérődző állatnak ne kösd be a

sáját.

Jaj a bornyunak, mely megdől az

anyját.

Le se vágta a bornyut s a mester

már jó a bűrért.

A látogatás ugy kedves, ha ritka.

Bátor lélek lajláhr testben.

A vitézt csata után ismerjük meg.

Csata után sok a bátor és vitéz.

Ha alacsony származású vagy, soh'

se végy magasabb rangból feleséget, ne

hogy azt mondhasa neked: „Kelj fel,

hogy üljek én.“

A ki vesszőt ültet bort ihatik.

lott koporsóját, honnan egy pár eselédtag és a gyergyói községek képviselőinek kíséretében szállították örök nyughelyére.

A temetési rendtartásra vonatkozólag igen sokat lehetne írni, de azt itt mellőzve, csak annyit jegyzek meg: hogy a váratlan haláleset egész Csikmegye szívét megdöbbenetette s gyászba borította, mert az elhunytban a szerető emberbarátot, a dicső múltu nagy hazafit, a fedhetetlen jellemű hivatalnokot, szóval kipótolhatan vezérferfiat veszítette törvényhatóságunk.

A hátramaradt szomorú család veszteségét szavakban kifejezni nem lehet; de vigasztalja őket azon tudat, hogy a kipótolhatatlan családapa emléke közös a feledhetetlen főispán emlékével, melyet Csikmegye krónikája örök időre megörökend. Nyugodjék békében!

r. l.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

A magyar tud. akadémia

tegnap Lónya y Menyhért gróf elnöklete alatt összes ülést tartott, melynek tárgyat Deák Farkas emlékeztető képezte Teleky Domokos gróf fölött. Teleky Domokos gróf 1810-ben született. Atyja József, anyja gróf Teleky Zsófia volt. Hét éves korában elveszté atyját, s anyja N. Enyedrre küldte a főiskolába, hol 1829-ig tanult. 1832-ben mint Pestmegye t. jegyzője szerepel. Az 1834-iki erdélyi országgyűlésen Külföldi ügyek képviselője híven küzdött a br. Kemény Dénes, Wesselényi Miklós br., Szász Károly stb.ek alkotta ellenzék sorában. 1836-ban az akadémia levelezője, 1855-ben igazgatósági, 1861-ben tiszteletbeli tagjává választotta. Az 1840–41-iki országgyűlésen mint felsőházi tag jelent meg. 1844-ben beutazta Angliát, Németországot, Hollandiát és Schvöjczot, főügyelmét a nevelési és mezőgazdasági viszonyokra fordítva. 1841. óta a hírlapirodalommal is foglalkozott a Szalay és Csengery Szerkesztette „Pesti Hírlap” s a Méhes Sámuel szerkesztette „Erdélyi Híradó”-ban. A forradalomban nem vett részt; forradalom után pedig a mezei gazdaságnak s történelmi tanulmányoknak élt. Nevezetesebb művei „Hőra-támadás” s „A székely határország története.” Emlékeztetői közül kiváló figyelmet érdemel az, melyet 24 éves korában Kendeffy Ádám barátja fölött tartott. 1851-ben a Teleky lováltár rendezését kezdte meg, melyen 8 évig dolgozott, néh. Deák Ferencz táblai ügyvéddel. Kiemeli még az emlékeztető gr. Teleky Domokosnak az unio érdekében kitért munkásságát, jellemzi mint hazafit, politikus, író s családapát. Gróf Teleky 1876. május 1-én halt meg. — Szász Károly az emlékeztető felolvasása után feláll s kijelenti, miszerint ohajtott volna, hogy gr. Teleky Domokos történeti működése részletesebb méltatásban részesült volna az emlékeztetőben, politikai működését sem látja kellőleg méltatva, mert ennek súlypontját az unióban látja, s ezt az emlékeztető csak mellékesen érinti. Kéri a felolvasót, hogy emlékeztetőt ily irányban bővítsen ki. — Deák Farkas a figyelemztetést köszönettel fogadja; de azt hiszi, hogy mindaz, amit Szász Károly felsorolt, nem foglalható egy emlékeztető keretébe. Részletes méltatása a történeti működésnek s politikai szereplésnek a történelem feladata, egy emlékeztető csak mellékesen érinti azt. Az elnök szintén ez utóbbi nézetének ad kifejezést, mire a vita befejezést nyert. — Ezután jelenti az el-

A bor és az álom feledtetni a gondokat.

A jó bort és szép asszony két édes méreg az emberre nézve.

A bor a vitézek s nem a mamlaszok szájába való.

A bor szépség támasza s a fiatalság boldonsága.

A bor a szegényt gazdaggá teszi, a sántának lábat, a vaknak szemet, a csónakának kart kölcsönöz.

Az új bor nem való gyomorba.

A borra esküdt meg, hogy nem iszik több pálinkát.

A ki sok bort iszik megissza erszé-nyét, de még egészségét is.

Nyomorult életét hajszál tartja fenn, nem tud megmenekedni a szomorúságtól, s nincs miután vizet igyék.

Vagy az élet álom, vagy az ember álmodik örökké.

Száraz reménységgel éli keresztül az ember az életét.

Hiában jössz, hiában mégysz, hiában koptatod a cipődet.

A bűnös kiabál.

A nem üldözött tolvaj fut.

Ugy néz reám, mint az ürdög a papra.

Ha egy láncszem eltűrik, az egész lánc kioldódik.

Könnyű adni, nehéz venni.

Közl:

Moldován Gergely.

(Folyt. köv.)

nők, hogy Erdődy Sándor gróf elhunytá által az igazgató tanács egy helye üresedésbe jöven arra egyhangulag József főherczeg választott meg. A titkár Fabricius Károly, Révész Imre, Szabó Imre és Tóth Kálmán tagok elhunytát jelenti be s több folyó ügyet olvas föl. Végül elnök jelenti, hogy az akadémia ezen évben éri meg fennállásának 50-ik évét s azon kérdéssel, hogy az akadémia munkálkodása, illetőleg a magyar tudományosság fejlődése, ez 50 év alatt minő haladást tett, az igazgató tanács foglalkozván, elhatározta, hogy erről marandóképen intézkedik. Ennek fogva indítványozza, hogy az egyes osztályok megbízás útján is a saját szakukba vágó tudományok fejlődéséről később meghatározandó időig emlékiratot készíttetni ne terheltesse. Ezt az ülés helyesléssel tudomásul veszi, mire az ülés véget ért.

A „koszoru”-nak a Petőfi-társaság közlönyének március havi füzeté következő tartalommal jelent meg. P. Szathmáry Károly Hogy lett Keresztury mazulla? (elbeszélés.) Komócsy József Soha (költemény). Hatala Péter Názareth és Loretto (utí rajz). Gr. Zichy Géza Marinelli és Merielli (rajz a művész-életből). Asbóth János Enymion (ismertetés). Prem József Tóth Kálmánról (visszaemlékezések). Irodalmi szemle. Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században. Irta báró Radvánszky Béla. Ismerteti Karlovsky Endre. A fekete kuty. Elbeszélés Abonyi Lajostól. Miska biográfiája. Irta Gabányi. Olcsó könyvtár.

A tűzethez Pulszky Polyxena fénynyomatu arcképe van mellékelve és hozzá renkvit melegen írott néhány élettrajzi adat e kiállításról, ki, mint mondja, a Pulszky családban a legkitűnőbb politikus, mert az emberek szíve megnyeréséhez legjobban ért, s ki a külföldi tudósok által látogatott Pulszky-házban a magyar urileányt reprezentálja, a látogatók szemében megnövelvén a magyar nők nymbusát.

A „KELET” magántáviratai.

Bécs, márcz. 1. A Pol. Cornnek írják Párisból, hogy a görög kormány azon határozott kéréssel fordult Londonba, hogy az angolok intervenciójának, de az angol kormánytól azon választ kapta, hogy a hatalmak képviselői meg vannak bízva a tárgyalásokat Konstantinápolyban teljes egyetértéssel végezni. Anglia felhagyta elszigetelt állását, s egészen az európai concertbe lépett be.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1881. márcz. 2.

Helyi hírek.

— **A francozia-club** évfordulati ünne- pét tegnap tartotta meg a Hungária (szálloda e czélra berendezett első emeleti helyiségeiben. Bizton mondhatjuk, hogy diadallunap volt, mely a clubbok történetének évszaján ritkítja párját. A francozia klub fénylő bizonyosságát adta annak, hogy társas élete legnemesebb élvezetének egyik gyűpontját képezi, és pedig olyat, mely a szellem világító erejét s a kedély nemes híreit egye- sítí magában. Az élvezetes estély hét órakor vette kezdetét, a következő változatossággal: Bevezetéstül egy szellemes causeriet hallgattunk végig, melyet Labichenak „Un jeune homme pressé” czimú vaudeville-ja követett, előadva a klub három férfi tagja által, oly jól, oly kifogástalanul, mintha a szereplők mindenike fran- czia színpadon született volna. Néhány percznyi szünet után, melyet Salamon zenéje töltött be, következett egy tréfas quatuor, (Quatuor de Bas- se-cour), előadva a klubnak öt férfi tagja által; majd az „Uj Pepita” (La nouvelle Pepita) de- butje ragadta vidám kacajára a nézőket, s az előadások programját ugyancsak Labiche-nak egy szellemes vigjátéka („Embrassons-nous, Folle-ville” Comédie en un acte) zárta be, melyben a férfiakon kívül egy kedves fiatal leány is sze- reptelt, meglepő kellemmel és sikerrel. A discreció tiltja a szereplők nevére föllebben- teni a fátvót, de annyi bizonyos, hogy vala- mennyi neve mélyen be lön vése a jelen voltak szívbe azért a ritka élvezetért, melyet szer- zetek s melynek emléke felejtethetetlen. Az előadá- sokat társas vacsora követte, melyben körülbe- lül százán vetek részt, a legválogatottabb közön- ség, városunk legszebbjei egy koszoruba fűzve. A vidám s fesztelen hangulatot a toasztok hosz- szu sora a legmagasabb fokra emelte föl. Fináli Henrik az egyet érdemes elnöke a vendégeket, gróf Eszterházy Kálmán s dr. Veisz József a hölgyeket, Hegedüs István a francozia nemzetet, Szász Domokos a szereplőket, Gegenbauer Jó- zsef a rendező bizottságot s különösen annak életű szellemét, Gamauf Vilmost, az egyet fá- radhatatlan titkárt sat. köszöntötték föl. Éjféli körül megkezdődött a tánc s csaknem hajnalig tartott. A jelen voltak azon egyhangu ohajzással oszlottak szét, vajha a francozia club ily nemes, ily felejtethetetlen élvezetekre nyitna mentől több- ször alkalommal.

— **„Erszike képe előtt.”** A „Magyar- ország és Nagyvilág” utolsó számában S z á s z Bélának egy gyöngéden és melegen írt köl- teménye olvasható e czimmel. A költemény Erszike édes anyjának van ajánlva. Átvesszük e ne- mes izlésre valló verset, s egyszermind meg- sugjuk kolozsvári közönségünknek, hogy Erszike édes anyja — Dörgő Albertné urnő. A köl- temény ez:

Fényes arca lágy mosolyát,
Még nem bírta az ecset;
Mozdulatlan keskeny ajka
Tréfa szobán nem teeseg;
Szeme bogarának fénye
Változatlan egyaránt,
Arczán hű minden vonása,
Ah! de némasága bánat.

De a kép, mit szived őriz,
S mely éjente megjelen,
Most is jászai, most is vidor,
Most is tölde, eleven;
Ajka forró, csókja édes,
Ha álmodban karol át,
S érzed arczodhoz tapadva
Arcza puha bársonyát.

Szíved hordja mindörökké
A kegyetlen mély sebet.
De az évek halzsamától
Lassan-lassan beheged.
Mérge enged, nyílálása
Halkal szibbadásba vész
S elsimítja érdességét.
Egy játékony puha kéz.

Ah, az emlék drága kincsé
Mindig a tied marad,
S mint a gyűrű feyémántja
Szórja rád a sugarat;
Szívárványos csillagása
Még az éjben is ragyog —
Almod édesden mutatja
Elszállt kised angyalod.

— **Cseh Lajos** tiszteletére, a kit kö- zelebről magasabb kir. kiállításért, holnap este 8 órakor a redoute termében karsársai, nagy számú tisztelői és barátai lakomát ren- deznek.

— **Nemzeti színház.** A hagyományos szokásokhoz híven tegnap, hushagyókedden, Lumpaci vagabundus vétetett elé, a miképen halottak napján a Molnár és gyermeke kísért évről-évre következetesen. Épen szokatlan és kezdetleges volta hat ma mulattatólag. Szent- györgyi kiűnő humorral énekel Edvár és Ku- nigunda notáját az egész közönség igen derült hangulatban hallgatta végig, s mulatott Szom- bathelyin, ki igazi karikatúrát, vastag színekkel rajzolt bohózat-alakot csinált a szabólegény sze- repéből — A zenekar éktelen rosz volt — egész a botrányig. — A színlap jelenti ma, hogy kö- zelebről Bocaccio kertü színi Krasznainé ju- talomjátékaul. Beregi k. a. énekl benne Fia- mettt. Nem tudjuk, hogy a mi anyaszerepeket játszó, igazán kedves és jó színésznőnek, Krasznainának, mily szerep jut az operettből? — de hát majd kiviláglik.

— **Rendes rovat.** A mai postával ismét kaptunk levelet Budapestről, mely három egész áldott napig utazott. Feladatott febr. 28-án „del- után” s érkezett márcz. 2-án. Áttettük tiszte- lettel a helyi posta t. igazgatóságához.

— **Közgyűlés.** A városi bizottság folyó hó 4-én, pénteken d. u. 3 órakor, közgyűlést tart. A gyűlés tárgyai: 1) Belügyministeri leirat a városi bizottságnak a polgármesteri választás elhalasztása ügyében hozott határozata tárgya- ban. 2) A helybeli jöszágigazgatóság átirata a Kolozs-Monostoron építendő talajugó készíthe- tése miatt a vízelvése iránt. 3) A kabalapa- taki erdő fáiinak megvásárlása iránt tett javaslat feletti tanácskozás.

— **Ongyilkosság.** Héder Imre egyete- münk orvos-növendéke, jelenleg egy éves ön- kénytes, ma reggel morfiummal megmérgezte ma- gát. Midőn e sorokat írjuk, még életben van ugyan, de megmaradásához semmi remény sincs. Jó igyekezett kedvelt fiatal ember volt, kit e szo- moru tette valószínűleg zilált anyagi helyzete késztetett. Sajnálatra méltó volna, ha megmen- tése nem sikerülne.

Hazai hírek.

— **Magy. kir. postaigazgatóság** N. Szebenben a következő pályázatokat hirdeti: Postamesteri állomásra Homoród-Szent-Mártonbaa (Udvarhelymegye) tiszti szerződés és 100 frt készpénzből biztosíték letétele mellett. Évi já- randóság: 150 frt fizetés és 40 frt irodai átalá- ny. — A kérvények 3 hét alatt a nagyszabeni m. k. postaigazgatóságához intézendők; továbbá Farkaslakán (Udvarhelymegye) tiszti szerződés és 100 frt készpénzből biztosíték letétele mellett. Évi járandóság: 150 frt fizetés és 40 frt irodai átalá- ny. A kérvények 3 hét alatt a nagyszabeni m. kir. postaigazgatóságához intézendők. Nagy- Szeben, 1881. febr. 26-án. A magy. kir. postaigaz- gató Follért.

— **A besztercei magyar Casino** folyó év március hó 13-án d. u. 3 órakor tartja évi rendes közgyűlést az egyet helyiségében, mi- ről az egyet tagjai ezután is értesítetnek. „Az egyet választmányi nevében: Németh János egy- leti titkár.

— **A magyarországi néptanítók** Eöt- vös-alapjához a vallás- és közoktatásügyi minis- ter 1200 frttal járult, mely összeg az ez évi pünkösdi napján kiosztandó összeghez fog es- a-

toltatni, minek folytán az intézmény a jelen év- ben 2400 forintot oszthat ki részint segélyös- zszeket, részint pedig ösztöndíjak alakjában. A mini ter kinyilatkoztatta ezenkívül, hogy ezenül évenként tetemesebb összeggel fog az alap által kiosztandó összeghez járulni.

— **Szűzdohány** és a pénzügyminiszter. A gazdasági egyet közlelbi választmányi ülés-ében Korizmis alelnök bejelenté, hogy egyik magyar termelő általa termelt s kitűnő fajúnak állított szűzdohányt küldött az egyet muzeuma számára, s a pléhládáscsába helyezett szűzdohányt le is tette az egyesületi „ház asztalára” az elnök elébe, ki nem volt más, mint Szapáry Gyula a pénzügyminiszter. A miniszter megsza- golta az illatos növényt s azzal adta át az al- elnöknek, hogy egy 3 tagu dohányt ismerő pi- pás bizottsággal szivasson belőle, hogy megál- lapítható legyen a faj minősége, s a maradék té- tették le a muzeumba.

— **Levelező-lapra** nem szabad sem- mit ragasztani. A közmunka- és közlekedésügyi miniszter a következő rendeletet bocsátotta ki: Az egyetemes posta egyesületi szerződéshez tar- tozó fogafogatosítási szabályzat XV-ik, valamint a levélpostá-tarifa III-ik cikke értelmében a levelező lapokhoz a netán a bérmentesítés kiegészítésére szükséges levéljegyeken kívül más tárgyat il- lesztetni vagy rájuk ragasztani nem szabad. En- nől fogva külön papírszeletekre irt vagy nyo- matott cikket sem szabad a levelező-lapokra felragasztani. A közönség figyelemztetik, hogy a postaközszek az ezen szabály ellenére kiál- litott levelező-lapokat az azokat földáni szán- dékosoknak, a szabályellenességre való figyel- meztetés mellett visszaadják, a levél gyűjtőkben találtakat és az esetleg más postahivataloktól érkezéket pedig nem továbbítják, hanem egyéb térti küldemények módjára kezelik.

Vegyes hírek.

— **A svájci köztársasági elnök** — órásmesterember. Svájcz újonnan választott el- nőke Numa Droz 1844-ben született, s eleinte az órásmesteréget tanulta. Egy lelkesz unszolására aztán a klasszikus nyelvek tanulásához fogott s képesítette magát a gymnázium látogatására: később a francozia nyelvnek segédtanára lett. Egy felmerült égető napikérdésről oly kiűnő cikksorozatot irt a „National-Suisse” czimú lapba, hogy megkínálták annak szerkesztésével, mit el is fogadott. E mellett jogi tanulmányok- kal foglalkozott. 25 éves korába Neuenburg be- választotta őt a nagy tanácsba, 1875-ben pedig a svájci szövetség tanácsába lépett be, hol a bellügyeket vezette, 1879-től kezdve pedig ipar- és kereskedelmi ügyeket is. Most aztán az ön- gyilkos Anderment helyébe szövetségi elnöké választották.

— **A bécsi diákok** demonstrációja egyre tart. Tüntetésük most már nem Leinba- cher ellen irányul, hanem a rendőrség ellen, mely elfogott társaiknak nem bocsátja szabadon, s mely az „akadémiai olvasó csarnok”-ot be- záratta. Tegnap déli 1 órakor vagy 100 diák gyűlt össze s elmentek a rendőri fogház közelé- be, hogy az ablakban meglássák letartóztatott társaikat. Innen aztán „gaudeamus”-t gajdolvá térték vissza az egyetemterre, hol számuk vagy 300-ra növekedett. Itt a rector magnífikus, Lo- renez Ottokar megjelent köztük s csitítva őket, ezeket mondá: „Megjegyzem uraim, hogy én inkább tartok Leinbacherrel, mint Suesszel, mert Rousseau azt mondja, hogy az emberek jobbák, ha nem neveltetnek. Azért jobb is, ha a gyer- meket 10 éves és nem 6 éves korában küldik az iskolába. — Egyébíránt képtelen- ség ezt a kérdést politikáinak feljűni, mert e felett peadagógusoknak s nem politikusoknak kell itélni.” — Egy másik csoporthoz fordulva azt mondá: mi tanárok a tüntetést képtelenség- nek tartjuk. Azonban mémentséget találunk rá, mert a mi diák életünkben is ugy történt és 1848. ilyen módon kezdődött. — A diákság még ezután is együtt maradt a „gaudeamus”-t dalolva, mire egy sűrűhözba vonultak, hol társaik egészségére töltik telhetőleg ittak.

— **Berlini ünnepélyek.** Vilmos fő- herczeg esküvője Augusta Viktoria herczegnővel tegnapiótt ment végbe Berlinben. Az esküvő olyan pompával és fénynyel folyt le, minőt a német udvar kifejtenei csak képes. Az esküvő ünnepé- lyességeiben, az ezután következő tisztelgésen és a szokásos, miniszterek által ellépett faklya- tánczon az egész udvar és a teljes diplomaiati testület vett részt. A menyasszony, Németország- nak egykoron leendő császárnéja, szép ifju hölgy, s vidám, szellemes mosolyával, ragyogó szemeivel mindenkit elbájolt.

— **Az eltűnt ausztráliai ufazó.** Leich- hardt holttestét találta meg m. hó 24-én egy Skulthorpe nevű busman, mint azt ő Blackall- ból jelenté; s megtalálta Leichhardtnak naplóját és több nevezetes okmányt is. Leichhardt 1848. april 3-án tűnt el, s ezóta ismételve küldtek ki expedíciókat nyomát keresni, mind ez ideig azonban hasztalanul. A busman Sidneybe ér- kezte előtt vonakodik bárkinek is megmutatni Leichhardt naplóját.

— **Török szent.** Tunisban február hó első felében halt meg a város szent embere

Seik-El-Mokszén, ki a mohamedánok által szent- nek tartott családból származott, s a prófétának egyenes ivadéka volt. A derék szentnek külö- nös passziói voltak. Ha a házat elhagyta — a mi ritkán történt — neki ment egy háznak, s egy darab vassal azon valami kárt tett. A meg- rongált ház lakói ilyenkor rögtön ott hagyták a házat, mely a szent tulajdonába ment át. A tu- lajdonost a bej kárpótolta. A jámbor Mokszem toilette dolgában nem volt épen válogatós. Ösz- szes öltözete egy gyapotingból állott. Halála után gyapotingra a bej, Tunis első minisztere, s még több előkelő ember megosztott. A mo- hamedánok hite szerint azért halt meg, mert nem akarta Tunist francozia kézen látni, s halála — szerintük — nagy események bekövetkezé- sét jelenti.

KOZGAZDASÁG.

A phylloxera-ügy állapota Francozia országban. A jelentés, melyet Tisserand, a fran- czia földmívelési és kereskedelmi miniszterium- ban a mezőgazdasági ügyek vezetője, a köz- ponti phylloxera-bizottság elé terjesztett, sok ér- dekes adatot tartalmaz azon küzdelemre vonat- kozólag, melyet a francozia szőlőbirtokosok ezen veszedelmes rovar ellen folytatnak. Felemlítjük a következőket: Az 1880. év folyamán két újabb departementba csapott át a vész, ugy, hogy je- lenleg már 41 departementban pusztit az. Az összes szőlőterület, melyet első fellépte óta a phylloxera többé-kevésbé tönkre tett, rendkívül nagy; több mint egy félmillió hektár. A mi az irtási munkákat illeti, a legközelebbi mult év- ben viz alá borítottak mintegy 2000 hektárt, szénkénnel kezelték szintén 2000 hektárt. Az amerikai szőlőkkel beültetett terület jelenleg már több, mint 5500 hektár. 800 hektáron teljesen kiirtották a bajt, hektáronként 160 forintnyi költ- séggel. A phylloxera ellen működő helyi bizott- ságok száma 9-ről 7-szer kilenczre emelkedett, a terület pedig, melyre működésük kiterjed, 450 hektárról 5500 hektárra engedélyezett kölcsönök kereksszámmal 400.000 forintra rugnak, mely összegből 132.008 forintot az államigazg. közöl- tetett kísérletek és próbamunkálatok vettek igénybe, 153.000 forintra megy a bizottságok által felhasznált összeg, 104.200 forintot pedig részint a tud. akadémia, részint é montpellier-i mezőgazdasági iskola, részint egyéb állami inté- zetek, melyek a phylloxera-irtási munkálatoknál közreműködtek, vettek igényben.

A magyar-francozia biztosító rész- vénytársaság életoztályához 1881. évi február hóban benyújtott 414 drb ajánlat 1.074.800 frt tőkére, kiállított 348 drb kötvény 823.800 frt tőkére.

Az életoztály működésének megkezdése azaz 1880. febr. hó 1-je óta 4640 ajánlat nyuj- tatott be 11.255.800 frt tőkére és 3878 kötvény 9.413.800 frt tőkére állítottat ki.

Ajánlatokat éle- és tűzágazatokban elfogad a kolozsvári vezértügynökség. Irodahelyiség bel- magyar utca-Biasini-ház.

Gyümölcsfa-ültetés a trónörö- kös eljegyzésének megünneplésé- re. A Klosterneuburgban megjelenő „Obstgarten” egy a lap közzétett felhívásban azt az indítványt teszi, miszerint azon napon, melyre a trónörökös menyegzője ki volt tűzve, egész Ausztriában és egész Magyarországon minden község, minden földbirtokos s minden gazdasági, erdészeti és kertészeti egyet- tuezat gyümölcsfát iltet- sen el telken s a menyegző napján vesse ki a tanító az iltetvényhez az iskolás gyermekeket, a lelkesz adja áldását arra, s nevezzék ez emlé- kteltetvényt örök időkre „Stephánialiget”-nek. Ez által Ausztia-Magyarország 70.000 községének nemcsak anyagi jólétét gyarapítanók, mely 25 év 100 millió forintot képvisel s évenként meg- hozná kamatait, hanem erkölcsi rugót is képezne az a serdülő nemzedékre nézve, ha a szőlők gyermekekkel évenként kis ünnepekre vonul- ván ki a Stephánialigetbe, ezek itt látnák, mint növekednek lassanként a fák, mily gonddal kell azokat ápolni, hogy a munkát végre mily gyümölcsökkel jutalmazzák. Míhez még azon indítványát csatolja az említett lap, miszerint a trónörökös fel volna kérendő, hogy ez eszmét, hagyja jóvá az által, hogy rendelje el, miszerint az emlékteltetvény létesítéséről számítsa 12 év multán évenként egy Bécsben, mint Budapestben egy helyiség fog kijelölteni a fejedelmi lak valamely részében és jutalomdíjak fognak ki- tűzetni a legszebb gyümölcsre, Stephánialiget- ből az egész monarchiából beküldetett. Mi pedig részünkről ehöz még azt csatoljuk, községek és hatóságok bölesen cselekednének, ha az iltet- menyegzői ünnepélyekre (kivilágítás, lövöldözések stb.) felvett költségek egy részét az iltet- községekben létesítendő ily emlékteltetvényekre fordítanók.

Felfels szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

BÉKÉSY KÁROLY.

